

Ympäristöneuvontaa kotitalouksille

Ympäristöala tarvitsee tulevaisuudessa osaajia kotitalouksien neuvontaan.

■ ANNA-MAIJA HALLIKAS, KATI LUNDGREN & TARU UOTILA

Millaisia ympäristöosaajia ja millaista ympäristöosaamista Suomi tarvitsee vuonna 2025? Tätä selvitetään Suomen ympäristöopisto Syklin koordinoimassa hankkeessa. Yksi esii nousseista asioista on kuluttajille ja kotitalouksille suunnatun kevytkonsultoinnin tarve.

Kotitalouksien kulutuksella ja asumiin liittyvillä ratkaisulla on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Onkin odotettavissa, että tulevaisuudessa ympäristösääntely kohdistuu entistä enemmän myös kulutuksen ohjaukseen.

Lisääntyvän ympäristötietoisuuden myötä entistä useammat kuluttajat haluavat valita asumiseensa ympäristöstäydällisiä vaihtoehtoja ja pienentää ekologisia jalanjälkeään. Tähän kannustaa myös energian ja yleisemminkin luonnonvarojen hinnan nousu. Samaan aikaa kiristyvä lainsäädäntö ja yhteiskunnallinen ohjaus luovat tarvetta ympäristöratkaisuille.

Räätälöityjä ratkaisuja

Lainsäädännön lisäksi kotitalouksien ympäristövaikutusten pienentämisessä tarvitaan muutakin: puolueettonta neuvon-

taa ja uudenlaisia palveluita, joissa kartoitetaan asiakkaan lähtötilanne ja etsitään hänelle sopivia ratkaisuja.

Palvelu perustuisi eri vaihtoehtojen vaikuttavuuden, soveltavuuden ja kustannusten vertailuun. Se tuottaisi asiakkaalle tietoa päätöksenteon pohjaksi, mutta lopullisen valinnan tekee asiakas itse. Palvelua tarjoavat ympäristöratkaisujen suunnittelijat voivat tarvittaessa avustaa rahoituksen ja lupien hakemisessa sekä yhteydenpidossa viranomaisiin. He voivat myös kartoittaa mahdollisuuksia yhteishankintoihin tai muuhun yhteistyöhön lähialueen kotitalouksien ja muiden toimijoiden kanssa.

Ympäristöosaajat2025-selvityksen mukaan kevytkonsultointia tarvittaisiin erityisesti energiatehokkuuteen ja pienimuotoiseen uusiutuvan energian tuotantoon liittyvissä asioissa. Vastava konsepti voisi toimia yleisemminkin asioissa, joissa ratkaisu on räätälöitävä paikallisiin olosuhteisiin, kuten maatalojen ravinnepäästöjen vähentämisessä ja haja-asutuksen jätevesihuollon järjestämisessä. Toimintamallia voisi soveltaa myös pk-sektorin neuvontaan.

Puolueettomuus ja luotettavuus avainasemassa

Yksittäiselle kotitaloudelle sopivan ympäristöratkaisun selvittäminen ja toteuttaminen vaatii paljon työtä ja osaamista. Esimerkiksi omakotitalon energiatehokkuuden suunnitelmallinen parantaminen edellyttää ennen varsinaista teknistä toteutusta energiankulutuksen mittausta ja seuranta, säästöpotentiaalin tunnistamista, vaihtoehtojen ratkaisujen kartoittamista sekä kustannusten ja takaisinmaksuajan arviointia.

Nykyisellään kuluttajan ei ole aina helppo saada tietoa sopivista ympäristöratkaisuksista. Ympäristöstäydälliset ratkaisut jäävät helposti tekemättä, vaikka

tarvetta ja tahtoa olisikin, ja isoja päätöksiä joudutaan tekemään puutteellisilla tiedoilla.

Neuvontaa ovat tarjonneet lähinnä laitemyyjät, joiden tavoitteena on ensisijaisesti myydä omia tuotteitaan. Viranomaisten tiedottamista pidetään puolestaan usein vaikeaselkoisena, eivätkä he yleensä kerro kaupallisista palveluista. Koska ympäristöhallinnolla ei ole resursseja kattavaan neuvontaan, ei puolueettonta neuvontaa ja ohjausta ole juurikaan tarjolla.

Kysyntää monipuolisille ammattilaisille

Ympäristöratkaisujen suunnittelijalta vaaditaan erittäin vahvaa ja monipuolista ammattitaitoa. Vankan käytännön ja teknisen osaamisen lisäksi hänen tulisi tuntea toimintakenttä, asiakkaan kannalta keskeiset rajapinnat sekä alaan liittyvä lainsäädäntö ja vaatimukset. Työ edellyttää myös erinomaisia sosiaalisia ja vuorovaikutustaitoja. Hyvän suunnittelijan toimintaa kuvaavat monialainen yhteistyö, luotettavuus ja avoimuus.

Parhaimmillaan suunnittelija voisi toimia puolueettomana linkkinä ja tulkkinä eri toimijoiden – ympäristöhallinnon, kuluttajan, laitevalmistajan ja palveluntarjoajan – välillä.

Kolmikantaratkaisu rahoitukseen?

Jotta kotitalouksille suunnattu kevytkonsultointi yleistyisi, täytyy palvelun rahoitusmalli ratkaista. Toiminnan tulisi olla suunnittelijoiden kannalta kannattavaa, mutta kaupallisella hinnoittelulla hinta ylittää helposti kotitalouksien maksuhalukkuuden. Jos taas neuvontaan liittyy esimerkiksi laitemyyntiä, sen puolueettomuus kärsii.

Löytyisikö ratkaisu kolmikantamallista? Siinä maksajina olisivat kaikki neuvonnasta hyötyvät: asiakas, julkinen sektori sekä laitevalmistajat ja palvelun tarjoajat.

Kotitaloudet ovat valmiita maksamaan suunnittelusta, jos se maksaa itsensä takaisin esimerkiksi pienentyneenä energianlaskuna ja toimivana jätevesijärjestelmänä. Kotitaloudelle esimerkiksi lämmitys- ja jätevesijärjestelmän valinta on suuri investointi, ja neuvonta voisi ehkäistä virrehankintoja.

Kaupalliset toimijat, kuten laitevalmistajat, saisivat neuvonnan kautta uusia asiakkaita, joilla on jo hankinnan vaatimat taustatiedot ja luvat kunnossa, ja toisaalta myös tietoa asiakkaiden tarpeista

Omakotitalon energiatehokkuuden suunnitelmallinen parantaminen vaatii paljon erilaisia selvityksiä. Lämpökuvauus auttaa korjausten priorisoinnissa.

LAURA OJA/YMPÄRISTÖHALLINNON KUVAPANKKI

ERIKI ÖLANDER

ERIKI ÖLANDER

Ympäristöosaajat 2025

Hankkeessa ennakoitaan ympäristö-, luonto- ja energia-alojen osaamistarpeita Suomessa. Selvitystuloksia käytetään koulutuksen kehittämiseksi.

Hanketta koordinoi ja toteuttaa Suomen ympäristöopisto Sykli. Hanke saa ESR-rahoitusta Opetushallitukselta.

- ▶ www.sykli.fi/sivu/156
- ▶ ymparisto2025.blogspot.com

Hankkeen loppuseminaari:
Ympäristöosaajat2025 – kestävä tulevaisuuden tekijät
 12.4.2012 klo 9.00–16.00
 Suomen ympäristökeskus, Mechelininkatu 34a, Helsinki
 ▶ www.sykli.fi → Ajankohtaista

ja vinkkejä tuotekehitykseen. Kaupallisten toimijoiden rahoitus voitaisiin kanavoida erillisen rahaston kautta ja näin varmistaa neuvonnan riippumattomuus.

Myös julkinen sektori hyötyy neuvonnasta. Se osallistuisi palvelun kustannuksiin maksamalla saavutetusta ympäristöhyödyistä, esimerkiksi pienentyneistä kasvihuonekaasupäästöistä.

Kotitalouksille suunnattu konsultointi voisi olla tehokas keino vauhdittaa ympäristöteknologian käyttöönottoa ja vähentää kotitalouksien ympäristövaikutuksia. Palvelukonseptia kannattaisi lähteä rohkeasti kehittämään ja kokeilemaan ympäristöhallinnon, laite- ja palvelutuottajien sekä kuluttajien yhteistyönä.

Ympäristöhallinto kokeilee parhailaan tämän kaltaista toimintamallia haja-asutusalueiden jätevesihuollon neuvonnassa. Siitä saatavia kokemuksia kannattaa hyödyntää myös muiden neuvontapalveluiden kehittämisessä.

Kirjoittajista Hallikas toimii koulutussuunnittelijana Vesilaitosyhdistys VVY ry:ssä, Lundgren Ympäristöosaajat2025-hankkeen projektipäällikkönä Suomen ympäristöopisto Syklissä ja Uotila koulutuspäällikkönä Suomen ympäristöopisto Syklissä.